

Sverige och våra värderingar – i ett globalt perspektiv

Bi Puranen
World Values Survey
Malmömässan
26 nov 2021

**SOCIAL
CHEFS**
DAGARNA 2021

FORLÖNINGEN
fss
SVERIGES SOCIALCHEFER

**Våga visa vägen
Navigera i framtidens
socialtjänst**

Kunskap + omdöme
= handlingskunskap

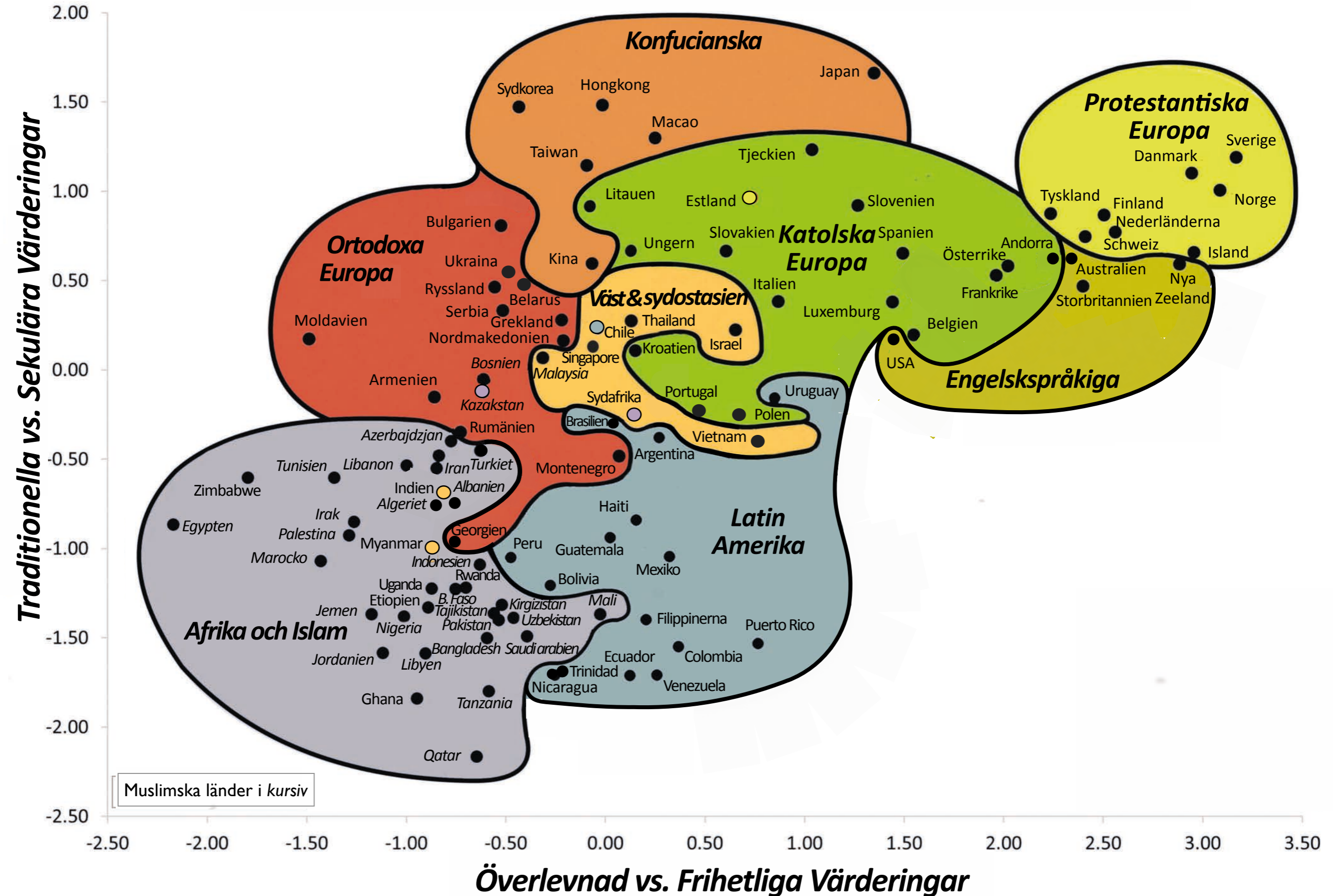
"Greta Thunberg har inlett inget mindre än en revolution"

Sverker Sörlin, professor i miljöhistoria

World Values Survey är världens största studie om människors värderingar. Den genomförs av forskare i många länder sedan 1981.

WVS Kulturkarta 2021

Med Migranternas Röst

– så tänker nästan 10 000 utrikesfödda om att leva i Sverige

mWVS började med att vi besökte 54 kommuner i Sverige och ställde frågor till migranter

Hur blir man Värmlänning?

Del II: Med migranernas röst

Hur blir man värmlänning?

Intervjuer med migranter i 16 kommuner i Värmland.

MED MIGRANTERNAS RÖST II

Hur blir man värmlänning?

Bi Puranen

Del III: Med migranternas röst

Varför Sverige? Vilka drömmar och förhoppningar har de?
Intervjuer med 1.200 kvotflyktingar och anhöriginvandrare innan
de kommer till Sverige

MED MIGRANTERNAS RÖST III

*Varför Sverige
– drömmar och förhoppningar*

Bi Puranen

Var ligger Sverige?

Hur samhällets etik möter individens värderingar?

*Vad sker när
människor
lämnar ett
kulturellt
sammanslag
för ett nytt?*

Somalia/Sverige

SOMALIA
 Storlek:
 637 657 km
 Invånare:
 12,09 miljoner

World Fact Book 2021,
 World Bank,

- 2,2 % över 65 år
- 55,3 år medellivslängd
- 5,4 barn/kvinna

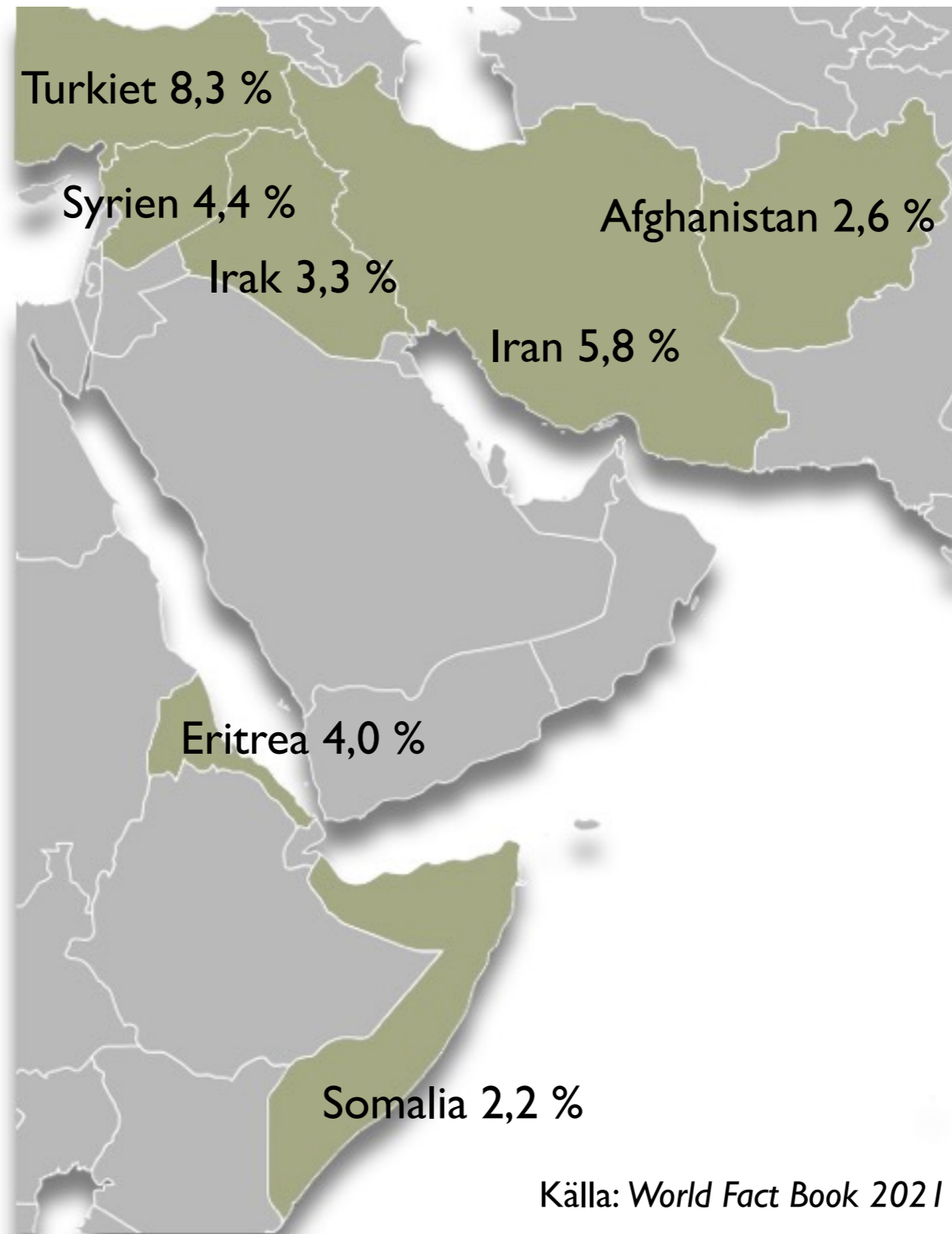

SVERIGE
 Storlek:
 450 295 km
 Invånare:
 10,23 miljoner

- 20,6 % över 65 år
- 82,6 år medellivslängd
- 1,9 barn/kvinna

Andel av befolkningen över 65 år

Från Afrikas horn till Delsbo

Interkulturalitet och integration

- Det korta och det långa
livsperspektivet**

Två skilda livsperspektiv riskerar kollidera

”Migranternas korta livsperspektiv ger problem med integrationen”

En migrant från ett land utan fungerande välfärd och där medellivslängden är 55 år har ett kort livsperspektiv. I Sverige, som har ett välutbyggt välfärdssystem och en betydligt längre medellivslängd är livsperspektivet betydligt längre. Skillnaden i synsätt kan förklara en del av integrationsproblemen, skriver forskaren Bi Puranen.

DN DEBATT
210923

En migrant med ett kort livsperspektiv kan komma från ett land där medellivslängden är 55 år, där man gifter sig tidigt, där kvinnorna föder i genomsnitt sex barn och där bara 3 procent av befolkningen är äldre än 65 år. Dessa är bländar där det sällan finns en utbyggt välfärdssystem – än mindre ett fungerande pensionssystem.

I Sverige är medellivslängden över 83 år, kvinnorna föder i genomsnitt 1,8 barn, mer än 20 procent av befolkningen är äldre än 65 år och här finns välfärdssystem som utbildningsväsende, sjukvård, äldreomsorg och pensionssystem utbyggda för alla.

Omställningen från ett samhälle med korta livsperspektiv till ett med långa är första dramatiska.

Migranterna förväntas också ge sina barn det stöd och den uppmanan som alla barn behöver för att bli självständigt tänkande, autonoma individer som själva gör sina viktiga livsval, skriver Bi Puranen.

Mellan åren 2018 och 2021 har ett projektteam intervjuat närmare 10 000 utomeuropiska migranter i Sverige med hjälp av ett frilansat nätverk av forskningsvetare. Migrant world vadus survey.

När vi analyserar svaren så vi av hur många – särskilt kvinnor – som redan vid 35 års ålder ser sig själva som äldre gamla för språk och utbildning (40 procent). Viser också hur tidigt många migranter gifter sig och får många barn. Inredningen i en traditionell modern roll leder till att många kvinnor inte kan utbildas och göra en yrkeskarriär. Och många män har en svår tid där de ser sig som för gamla redan vid 35 års ålder.

Kommer man från ett land där välfärdssystemet inte fungerar är det också självklart att det är familjen som tar hand om de gamla. Trots att den svenska äldreomsorgen omfattar alla tar de utomeuropiska migranterna ofta själva hand om sina äldre. Detta leder inte bara till trångboddhet utan också till att kvinnorna utövar en skuld om till att kvinnorna och barn också måste i rollen som stödpare och vårdare av de äldre – också det ett hinder för kvinnornas möjligheter till att utbildas och förvärvsarbeta.

I början av 1800-talet inleddes en process i Europa som beskrivs som den demografiska transitionen. Tillgången till rent vatten, bättre mat, hygien och mediciner ledde till att födelsetalen minskade snabbt samtidigt som den förväntade livslängden ögde betydligt. Vad skulle till göra med alla de nya år som bakom till livet? Jo, utbildas sig, arbeta, till att ha delar av civilsamhället och förverkliga sig själva. Skiljet från ett kort till ett

långt livsperspektiv var avgörande för och är det än i dag. Dagens migranter genomgår samma transition när de flyttar till Sverige. De är som lägga till livet kan göra det mödan värt att lära sig det nya landets språk, utbildas sig och få ett yrke.

Det handlar också om hur man ser på framtiden. Tänker man sig att flytta tillbaka till sitt ursprungsland eller bo kvar i Sverige? Dessa är helt avgörande frågor för hur stor investeringstiden är när det gäller att bli en del av den svenska gemenskapen.

Migranterna förväntas också ge sina barn det stöd och den uppmanan som alla barn behöver för att bli självständigt tänkande, autonoma individer som själva gör sina viktiga livsval – vad de ska utbildas sig till, vem de ska leva tillsammans med, hur de ska leva sina liv. Våra enkäter och intervjuer visar bekräftat om och om igen att mycket av dem som flyttat till Sverige är språkligt utmanade. 74 procent till intervjuerna är språkligt utmanade. Våra studier visar också att många migranter missbedömer sina kunskaper i svenska. Detta kan göra det svårare för dem att i sin tur stödja sina barns språkutveckling och utbildning.

Det är stödet som positivt de alla flesta upplever det svenska samhället. De flesta av dem känner sig hemma här och lärt sig svenska och upplever också att de har blivit bemötta. Våra studier visar också att migranter med lägre utbildning är de som är mest positiva till det svenska samhället, medan de med högre utbildning från ursprungslandet inte är lika entusiastiska. Kanske för att de förväntade sig att de skulle ha en bättre position i Sverige utifrån utbildning medan de i Sverige blev en av många

Många i den första generationens migranter till Sverige har under åtminstone det första decenniet en bibehållen idé- och tankevärld som bygger på det korta livsperspektivet. Andra migranter kommer tidigt in i det västerländska värderingsmönstret med ett långt livsperspektiv.

som studerar vidare och tagit en examen. Både män och kvinnor är positiva men med en övertalning för kvinnor. En anledning kan vara att det i ursprungslandet som regel är mannen som har förbjudningsansvaret. I Sverige gör välfärdssystemet att trycket på mannen att vara familjeförsörjare lyfts från barns axlar. Kvinnan däremot har fortsatt ansvar för hem, husarbete och barn. Hon förväntas därmed tillägg ett nytt språk, utbildas sig och förvärvsarbeta.

Familjer från ett samhälle där den korta livslängden familjerna räcker kan lätt missförstå det svenska systemet. När man kommer till ett samhälle där man erbjuds statligt barnbidrag och ett progressivt skattesystem, där en del migranter skattas som i det svenska samhället ska man förstå så många barn som möjligt. Systemet, som infördes i ett helt annat sammanhang, leder till tvetydigheter för många migrantkvinnor.

Många i den första generationens migranter till Sverige har under åtminstone det första decenniet en bibehållen idé- och tankevärld som bygger på det korta livsperspektivet. Andra migranter kommer tidigt in i det västerländska värderingsmönstret med ett långt livsperspektiv. Detta innebär att man i större utsträckning deltar i samhällets värderingsmönstret samt tar ansvar för barnens skolutveckling samt utbildning och självständigt tänkande och barnens självständiga livsval. Både dessa konstaterande möster har vi sett hos de migranter vi mött. Det korta livsperspektivet gör efter ett antal år i Sverige vika för det längre. Men det tar tid och det förstås inte en levande dialog inte bara mellan migranter och myndigheter utan också mellan migranter och vanligt folk.

Föräldrar som har det korta livsperspektivet är överlag nöjda med ett nytt liv i Sverige – ett nytt skolliv kan ha en stor betydelse för många barn, som har kvar med sig från praktiska sin mat, söder och bråk man varit upp med. När dessa grupper barn visar upp blir en annan problematik synlig, då de många gånger inte till skolarbete, läroplan och kunskapsbedömning. Många saknar djupa kunskaper i svenska och de bor ofta i distrikt där föräldrarnas landets och deras barn utgör majoritet.

Om den första generationens migranter följt sin situation med hur det var i ursprungslandet, följde sig den andra med majoritetsbefolkningen i Sverige. Invandringens betydelse (här) har ett antal studier visat på problematiken i storleksordningen. Förmodligen spelar denna värdning mellan kort och långt livsperspektiv roll när det gäller den situation som råder i många så kallade utanförskapsområden.

För hundra år sedan ledde den starka drivkraften till förändring till att många utbildade in till studier. De unga behövde inte längre leva under gamla sociala kontrollsystem, utan blev självständiga och kunde forma sina egna liv. Den drivkraften skulle också betyda att migranter från länder med ett kort livsperspektiv kunde förvärva. Men hindren är inte bara sociala utan också strukturella – det visar denna studie.

Fakta. Rapporten

- Rapporten "Med migranterna i Sverige" – hur blir man värmlänning? ingår i Migrant world values survey som genomförs förändras 2020 intervjuer utomeuropiska migranter i Sverige.
- Sammanlagt har nästan 10 000 intervjuer genomförts.
- Denna rapport fokuserar på lokal samhälls- och kulturvärdering och hur värderingar och sociala normer kring familj och arbete förändras. 2500 intervjuer har genomförts i Värmlands samtliga kommuner.
- Studien har möjliggjorts med stöd av Regeringens Värmland och Tillväxten.

Replik: DN.se/debatt

"Den överhållande bilden av mig kan inte värta på en utbildning" Tobias Atlvén och Karin Pukk Härenstam, Svenska Akademien, svarar på Uggjas (21/9).

"Utsläpp är utsläpp, vare sig de kommer från ett äldre öga, eller ett yngre" Isadora Wronski, Greenpeace svarar Svante Axelsson, Fossilfritt Sverige (22/9).

Bi Puranen, generalsekreterare, World Values Survey forskare vid Institutet för Framtidsstudier

"Många i den första generationens migranter till Sverige har åtminstone under det första decenniet en bibehållen idé- och tankevärld som bygger på det korta livsperspektivet."

10 år

20

30

40

50 år

60

70

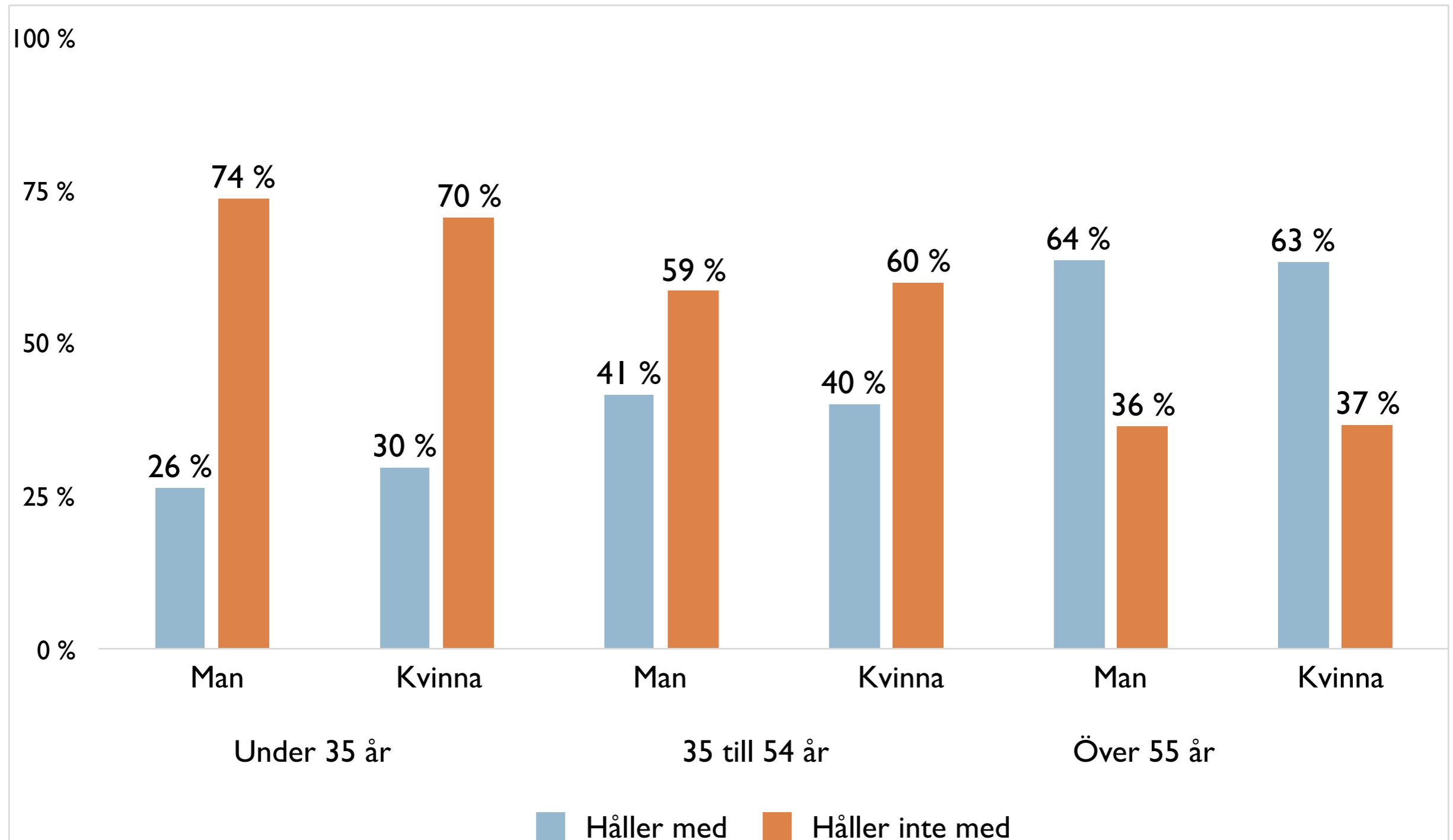
80

90

100 år

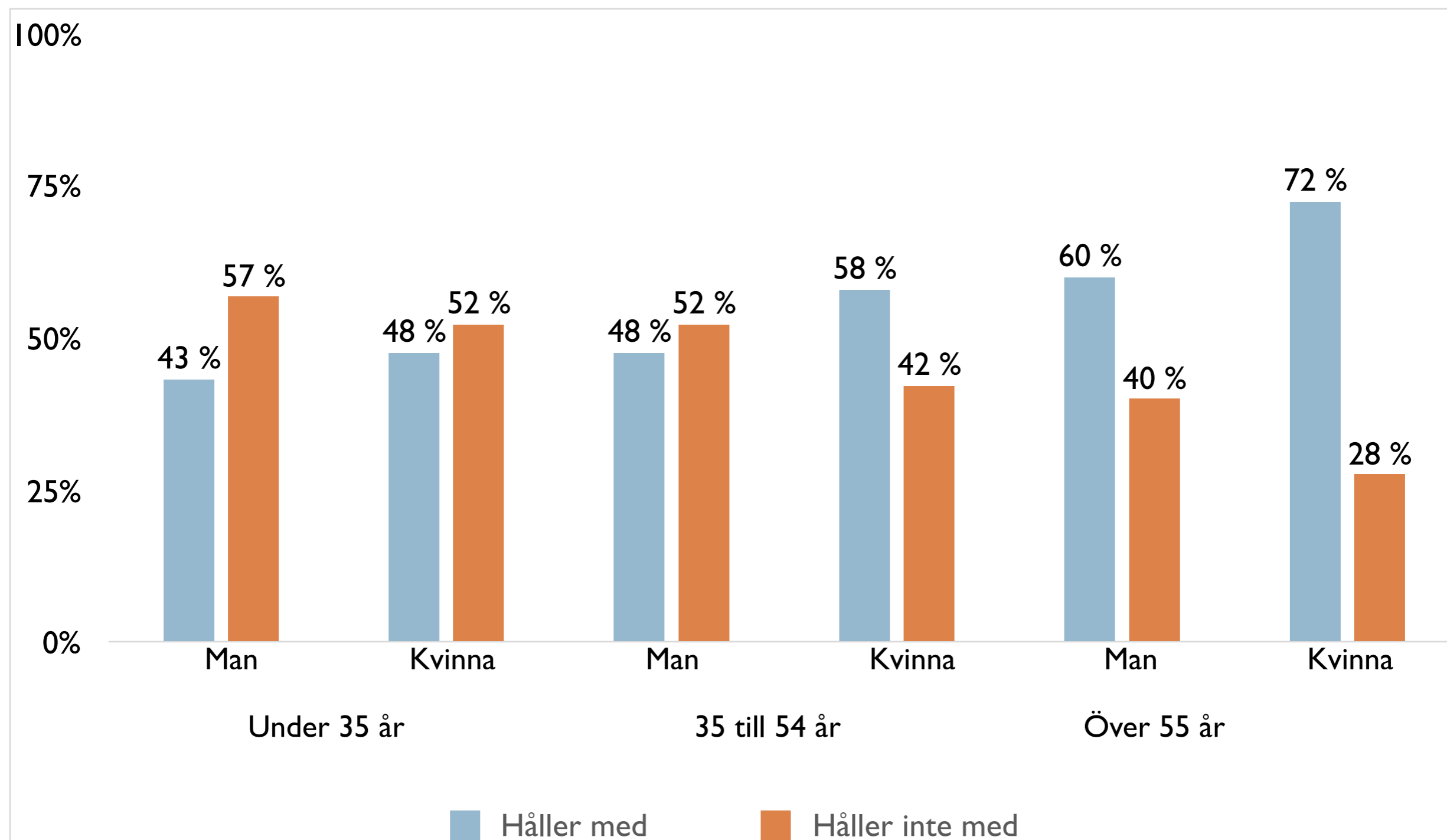
Jag är för gammal för att investera i språk och utbildning

Värmland

Min hälsa är inte så god så jag klarar bara mer begränsade arbetsuppgifter

Värmland

Salima i Storfors

51-åriga Salima Omar kom som kvotflykting 2014. Utbildad lärare i hemlandet som nu arbetar som timanställd hemspråklärare – men bara 4 timmar i veckan.

"Jag är ju mormor - då är man gammal, skrattar Salima som betraktar sig som en människa med livet bakom sig. Om tio år, nej då lever jag nog inte."

Barn - ja många!

" Jag har fyra barn nu men jag vill gärna ha tio barn eller fler. Får jag ett jobb är det inga problem, vi klarar det. Jag älskar barn – min mamma bor i Karlstad med mina sju småsyskon och min pappa i Mogadishu där han har två fruar och 18 barn. Sammanlagt är vi 26 syskon"

Halima, 29 år från Somalia bor i Åmotsfors med sin man som arbetar på en snickerifabrik.

Hur ska barnen uppfostras?

"Jag håller på att övningsköra med bil här i Sverige, nu när jag är 29 år. Jag tänker uppmuntra min dotter att göra både det och många andra saker när hon är 18 eller 20. Hon får inte slösa bort sin tid som jag har gjort. Sen ska jag uppmuntra henne att få en bra utbildning".

-Vem bestämmer vem hon ska hon gifta sig med?

- Det får hon göra själv. Om vi får stanna kvar i Sverige kommer vi att uppmuntra henne att välja det hon tycker är bäst från båda kulturerna – den svenska och afghanska.

Saida är 29 år kom från Kabul i Afghanistan via Iran till Karlstad med sin man 2017. De har en dotter på två år och hon vill utbilda sig till fysioterapeut och starta egen klinik.

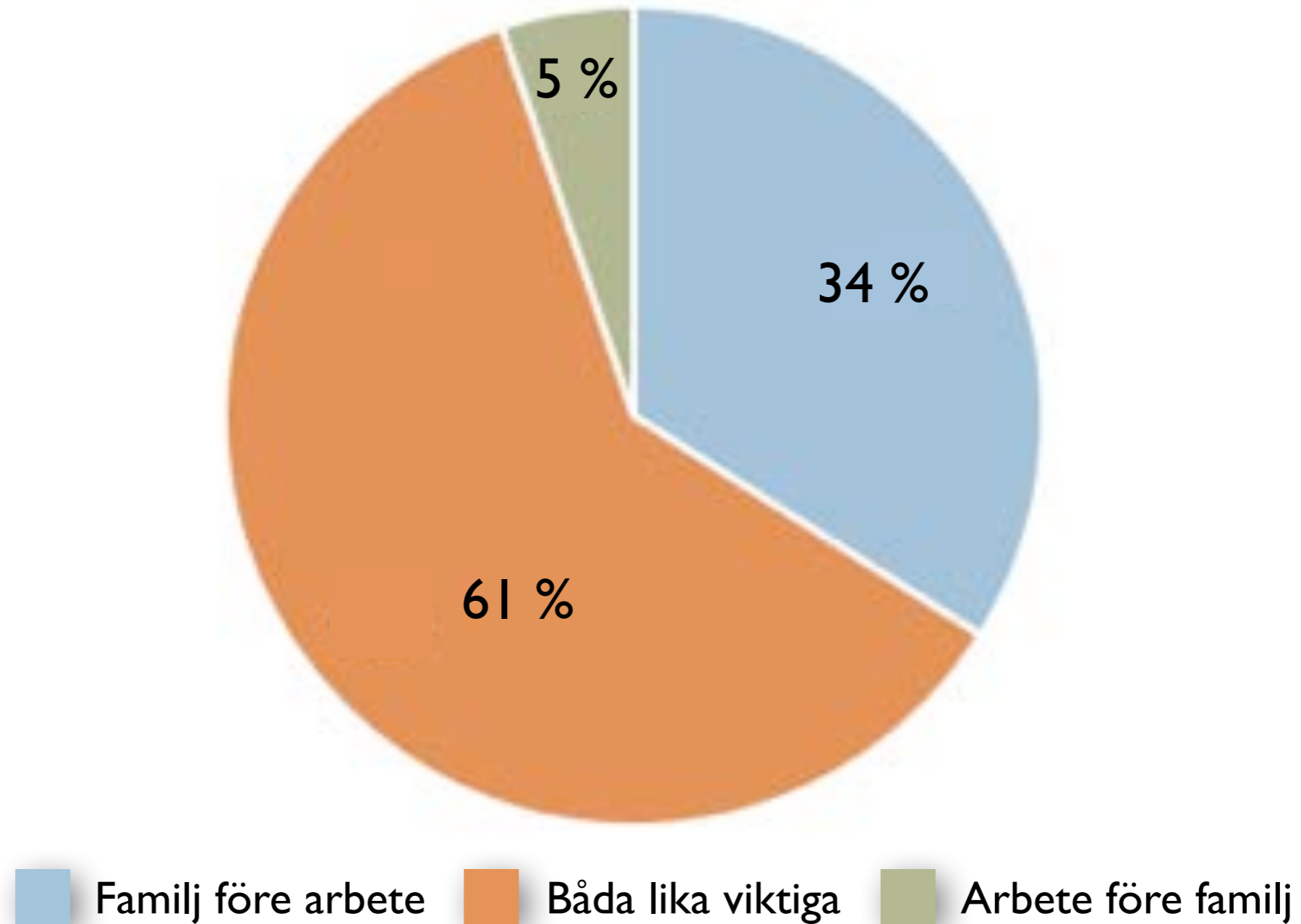
Att lära sig svenska tar tid

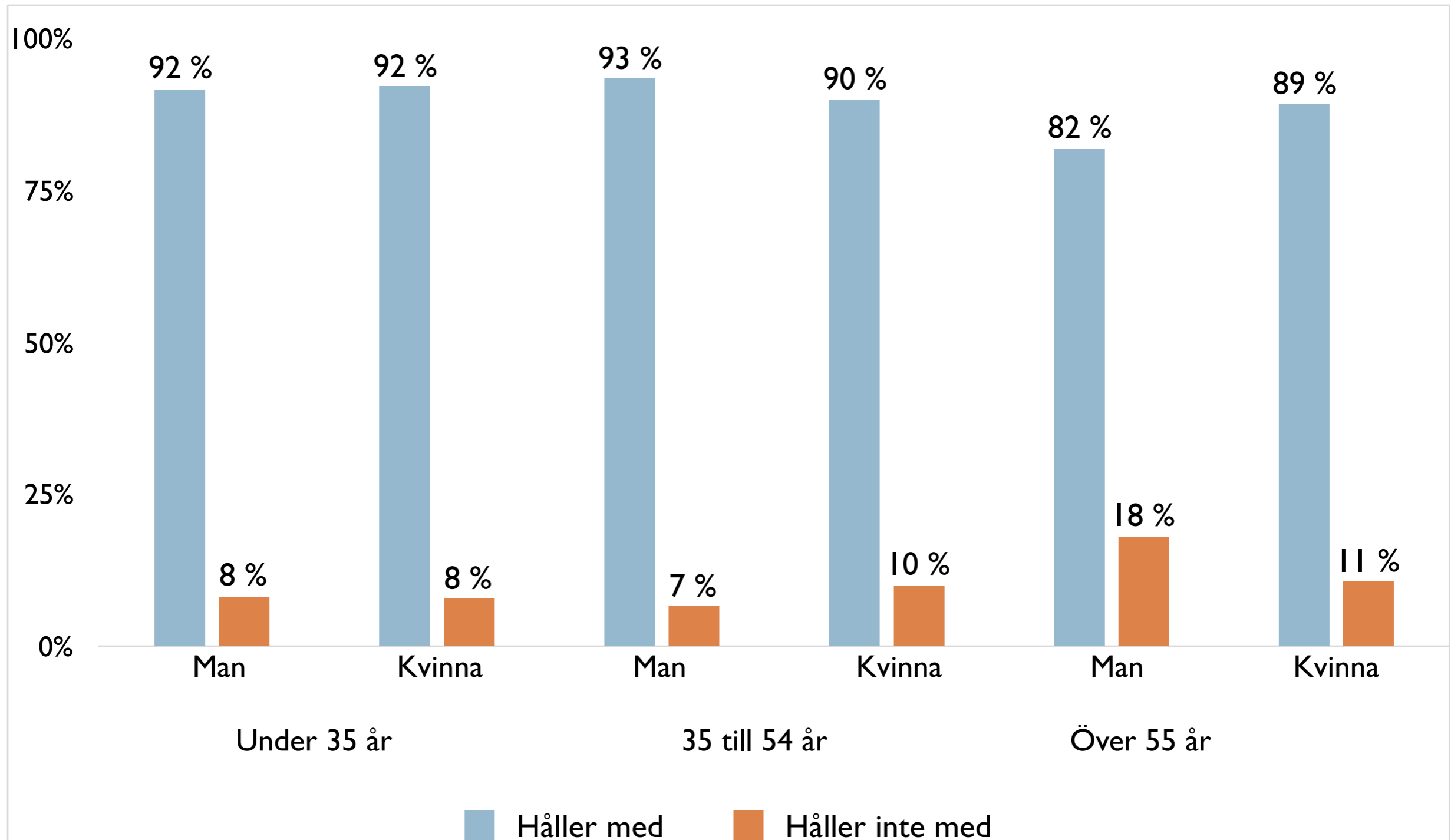
Iman, 52 år från Syrien bor i Krylbo – kom 2018 med hela familjen som anhöriga till sin ensamkommande son

*"Jag har inte så mycket tid att lära mig svenska. Jag sköter hemmet och tar hand om fyra barn. Dessutom har min man njurproblem.
-Vad tror du om att ha svensk radio på om dagarna, så att du hör språket?
-Det blir nog svårt att kunna koncentrera sig, svenska är så svårt."*

Hur ser du på kombinationen av arbete och familj?

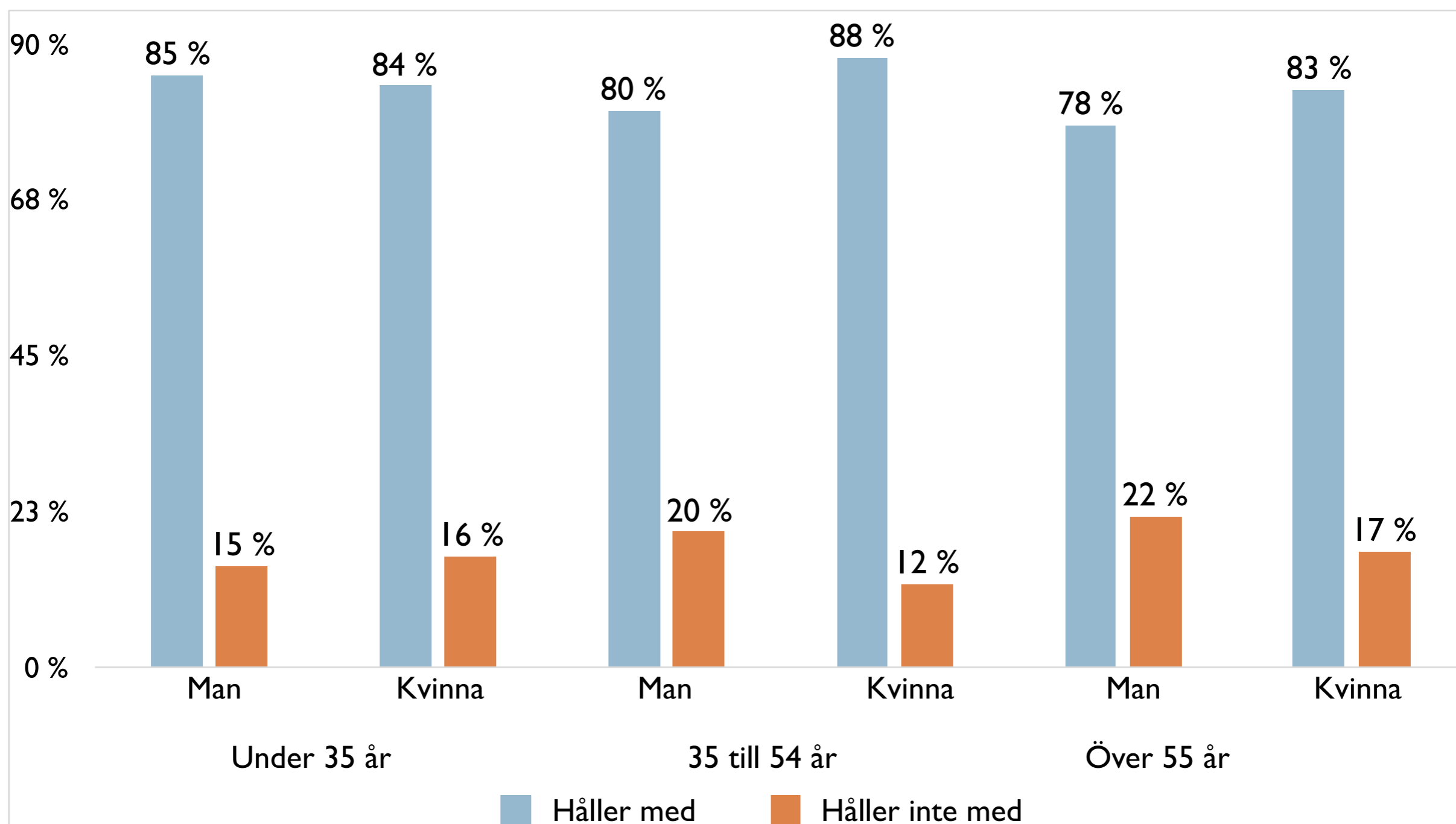

Jag är beredd att ta de jobb som erbjuds mig Värmland

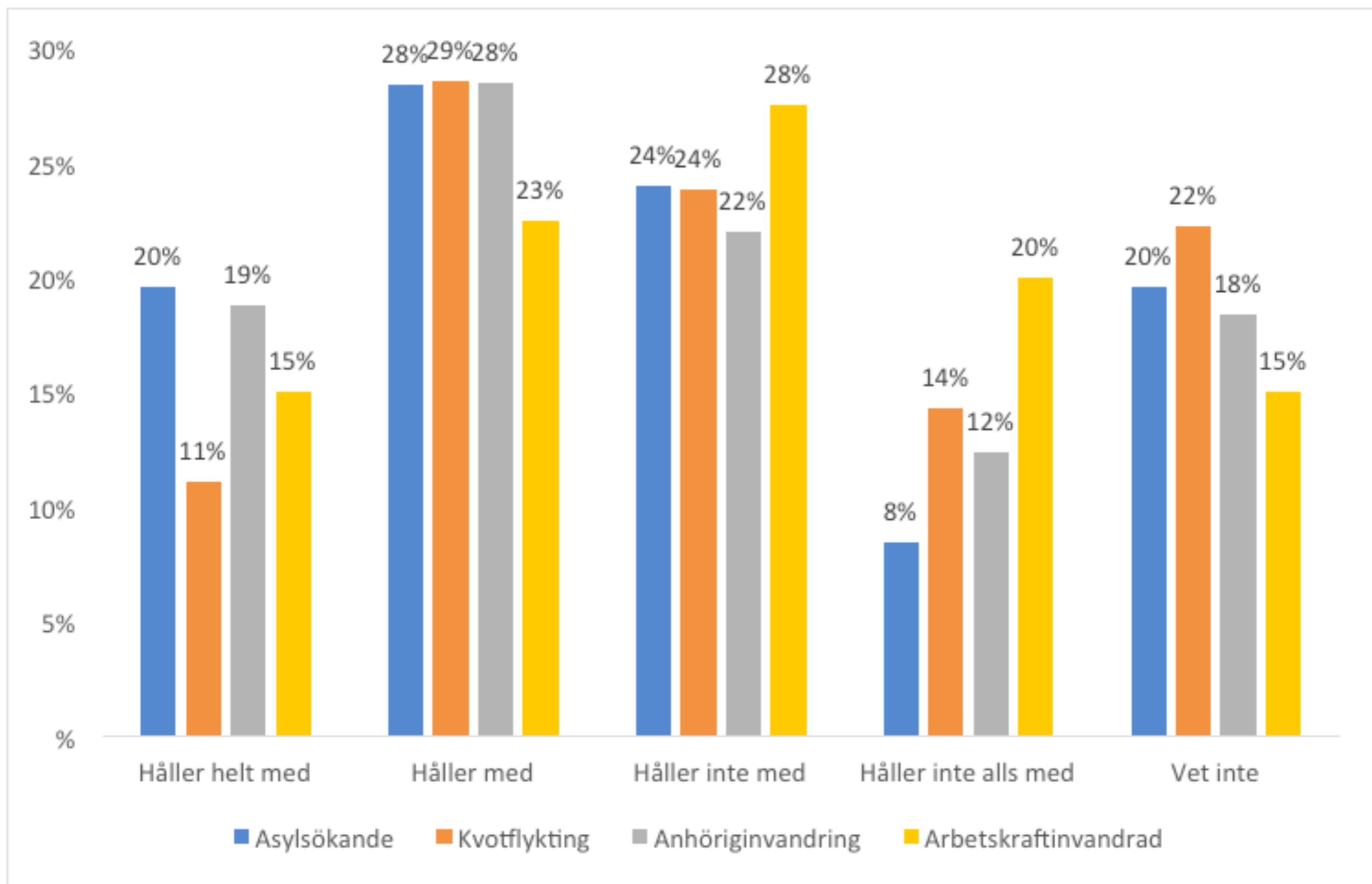

Jag kan tillräckligt med svenska för att fungera på en arbetsplats

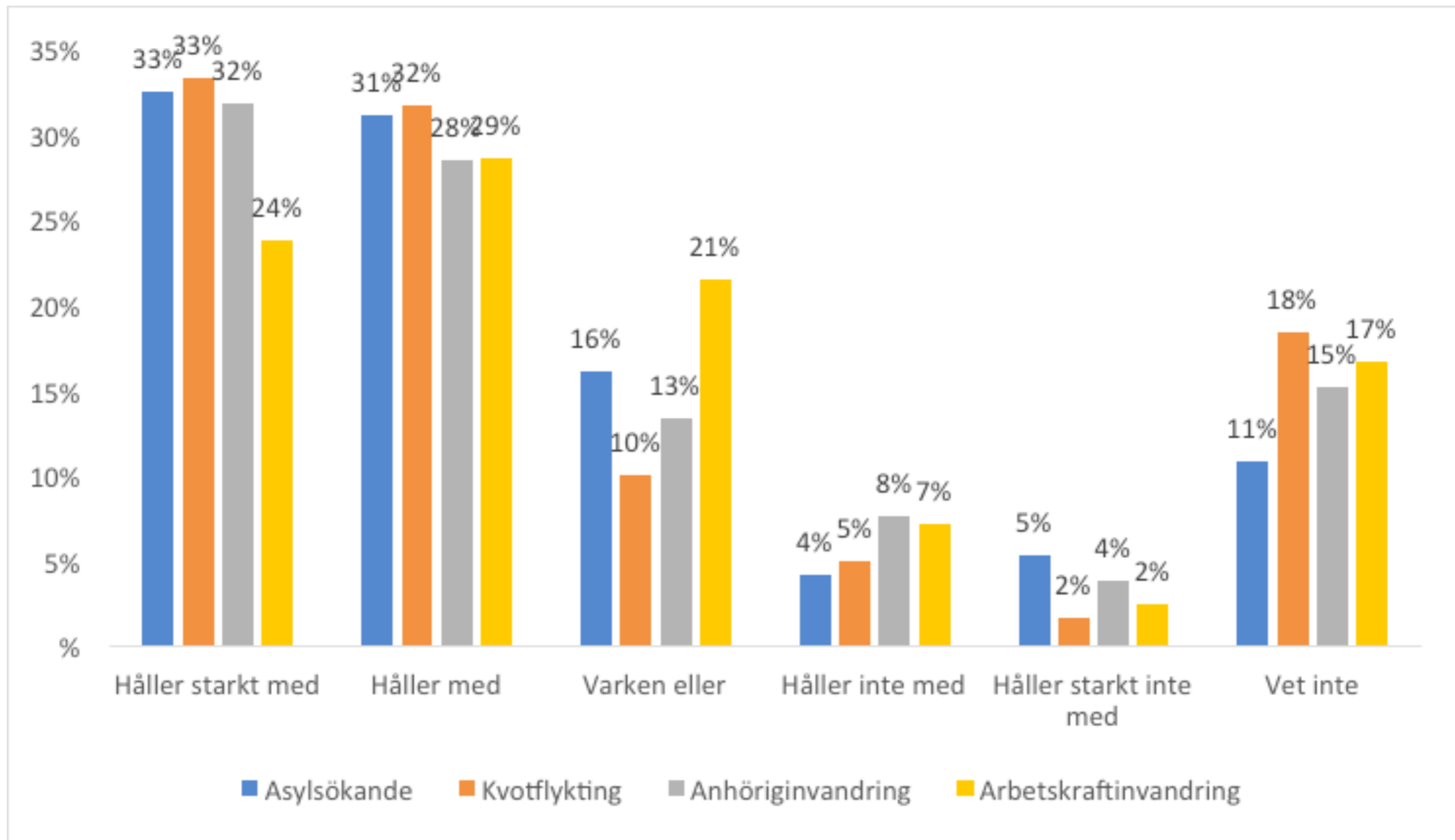
Värmland

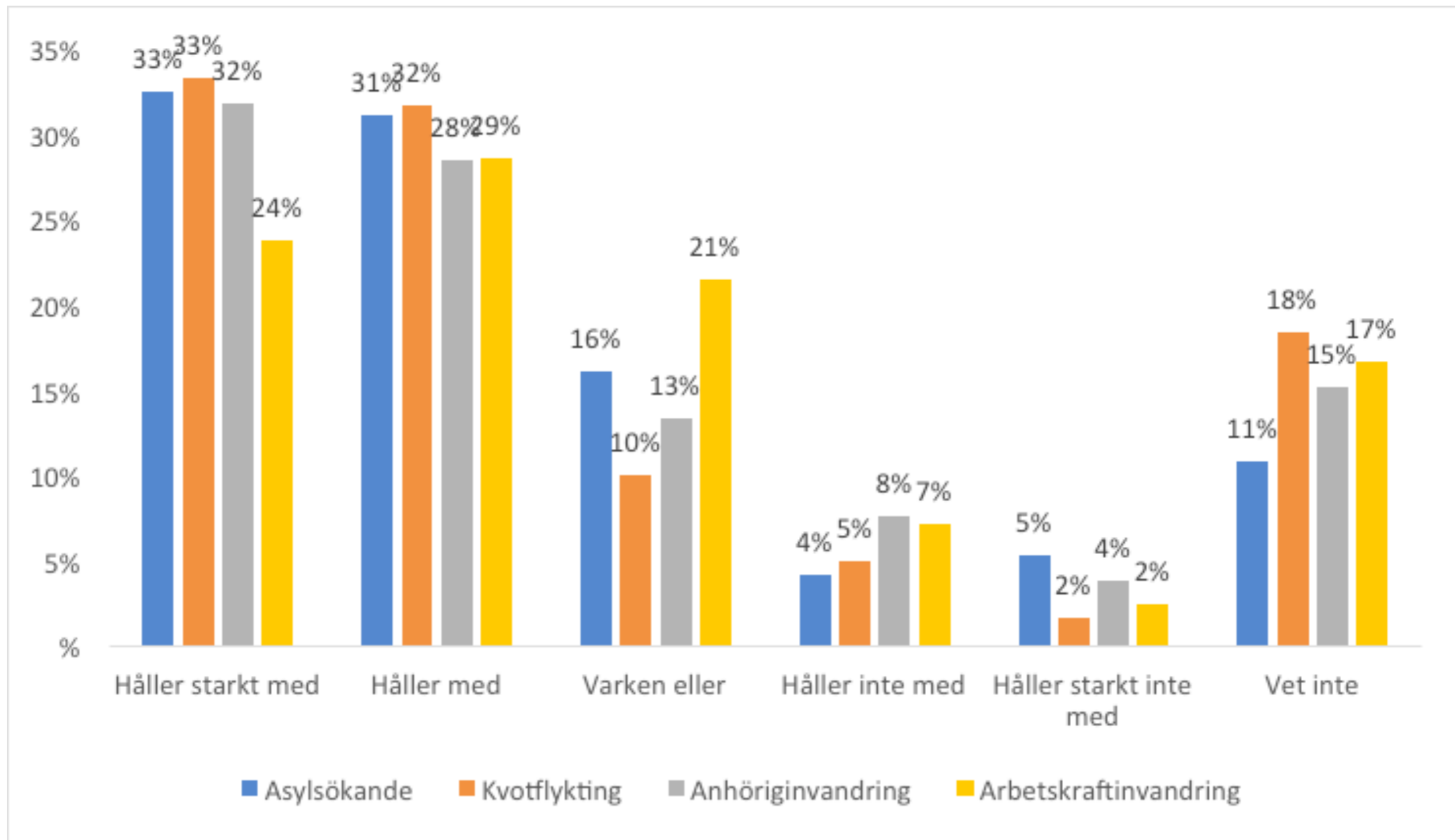
Ett arbete är säkert bra men vad de flesta kvinnor vill är att ta hand om hem och barn

Vuxna barn har ett stort ansvar att ta hand om sina föräldrar

Vuxna barn har ett stort ansvar att ta hand om sina föräldrar Dalarna

Jag är för gammal för att investera i språk och utbildning.

”*Nej, det är för sent med en utbildning för mig...
-Men du är ju ung, 47 år bara?
Nej, nej, nej – jag kunde lika gärna vara 100...*

47-åriga Fadume från Mogadishu kom till Filipstad tillsammans med sin man och sju av sina åtta barn 2016. Den äldste sonen hade kommit till Sverige två år tidigare som ensamkommande.

Värderingsmedvetenhet – ett kunskapsområde

Indikatorer för subjektiv integration

1. Icke-förhandlingsbara värden

Lagstiftade rättigheter/skyldigheter:

Demokrati, mänskliga rättigheter, yttrandefrihet, jämställdhet, förbud mot hets mot folkgrupp, förbud mot barnaga och barnäktenskap, förbud mot hedersrelaterat våld, Genèvekonventionen (rätten till asyl), HBTQ-rättigheter, allemansrätt

2. Samhälleliga värden – samhällskontraktet

Gemensamt söka balanspunkter:

Institutioner, religion, arbetsliv, skola, språk, hälsa, miljö & hållbarhet m.m

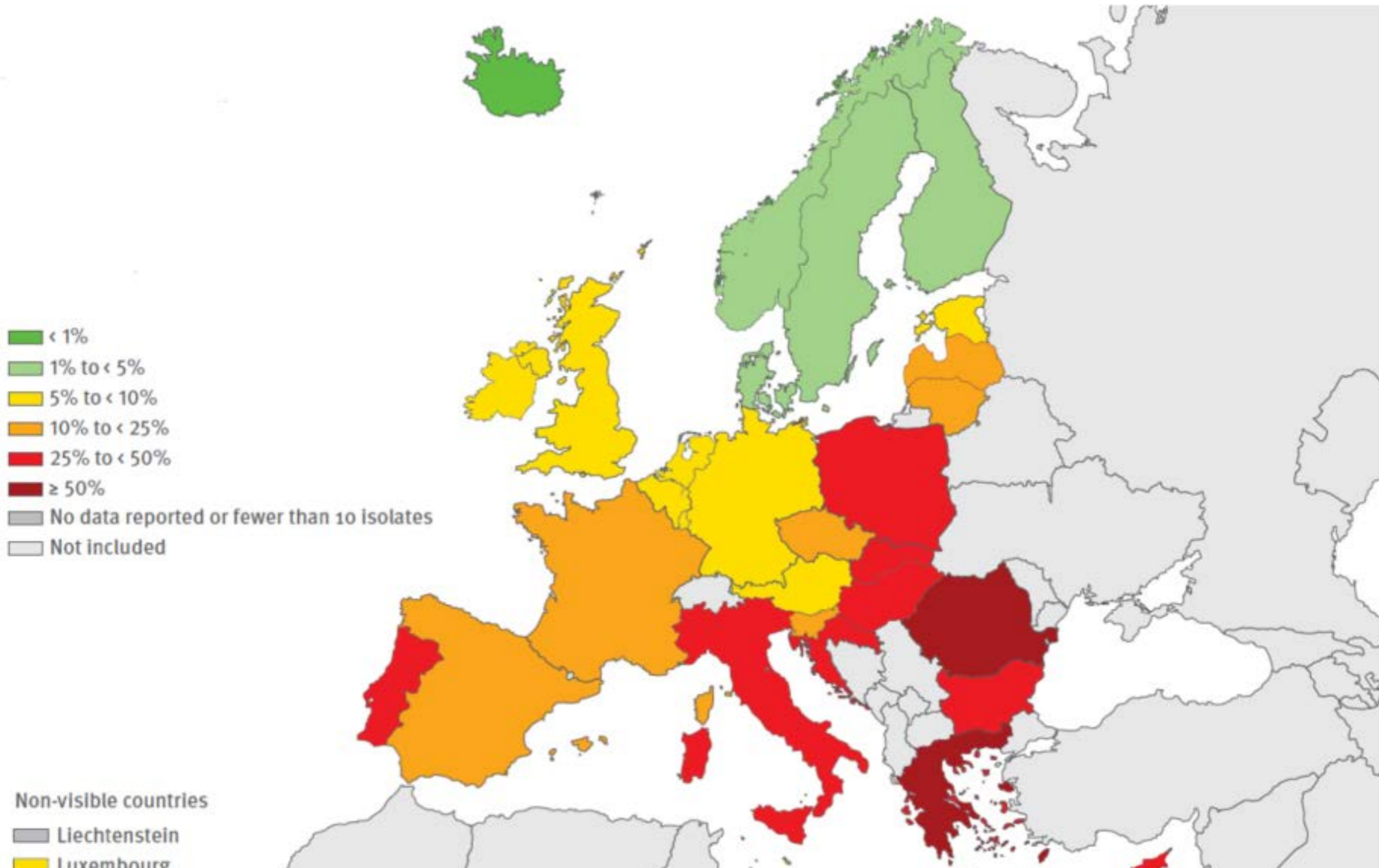
3. Föränderliga värden

Olikheterna berikar:

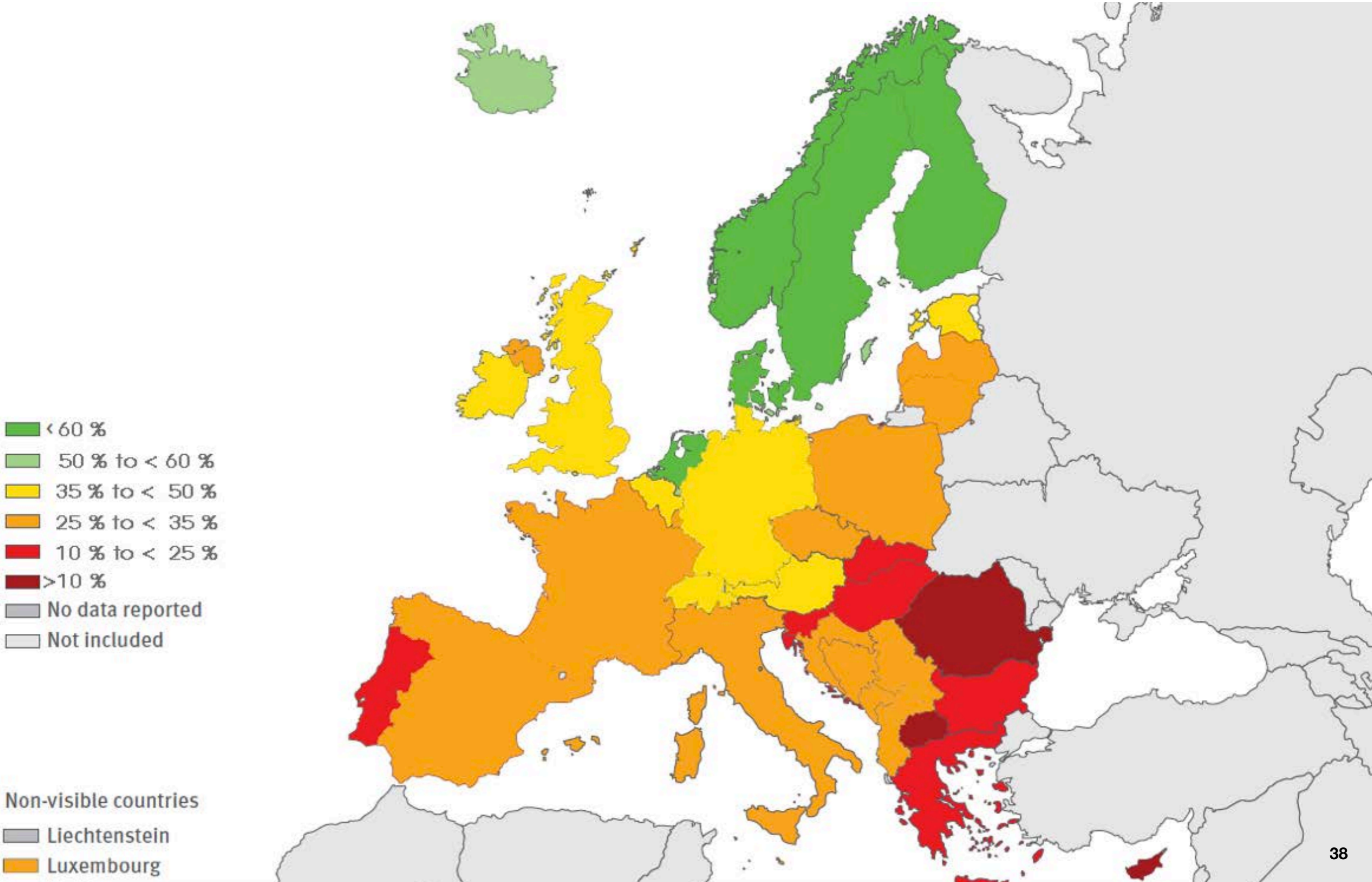
IT, kommunikation, teknik, mat, musik, konst, litteratur, folklöre, idrott m.m

Intolerant tolerans – varning för den svenska omedvetna fundamentalismen!

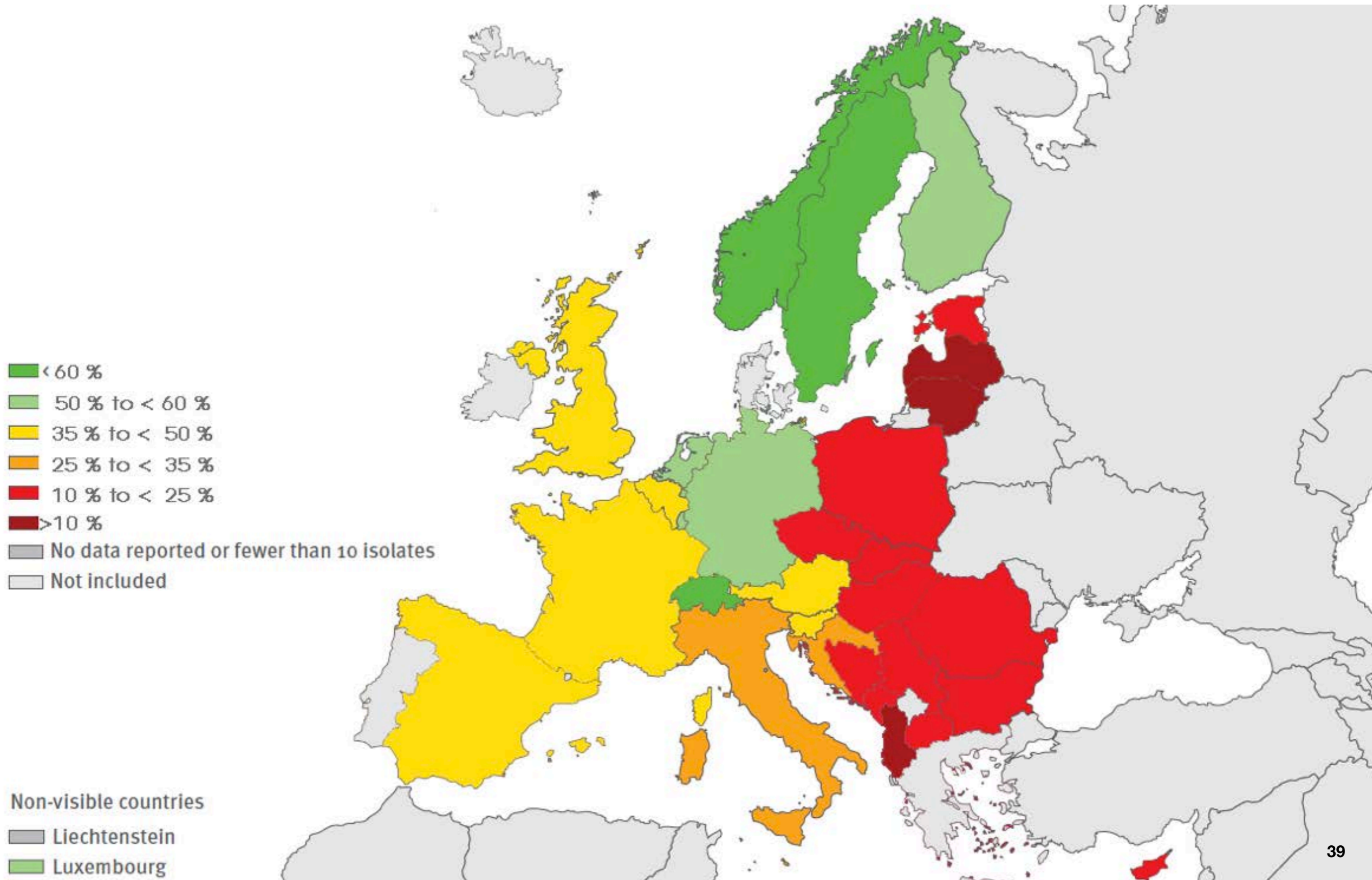
Antibiotikaresistens i Europa

Tillit i Europa

Emancipativa värderingar i Europa

Rahmo, 24 år, från Somalia

"Min dröm är att starta ett eget klädföretag – en butik eller så, som inte bara riktar sig till somaliska kvinnor – tänk att få svenska kvinnor att klä sig lite vackrare!"

Indikatorer på inkludering: - *Hur skiljer sig Sverige från ditt hemland?*

”

Jag kom hit för åtta år sedan. 2015 skilde jag mig. För mig som kvinna är Sverige ett drömland.

Jag är fri och kan bestämma allt själv. Jag är duktig på att planera och vara sparsam.

Soleen Mosa, 28 årig arbetsledare från Irak. Bor med sina två barn i villa i Grängesberg som hon själv renoverat. Pluggar deltid för att bli sjuksköterska.

Indikatorer på inkludering:

- Hur trivs du i Dalarna?

”

Jag och går till jobbet med glädje varje dag. Jag kom hit som nybliven doktor för tre år sedan och både jag och familjen tänkte att Ludvika är för litet och kallt. Men nu stortrivs vi allihop. Folk är så mjuka och vänliga. Det skulle vara svårt att flytta härifrån.

Laiq Hussein, 40 år är doktor i energiteknik från Pakistan. Utbildad på KTH i Stockholm och Lund och jobbar nu på ABB Power Grids i Ludvika

Vad är det bästa med Sverige?

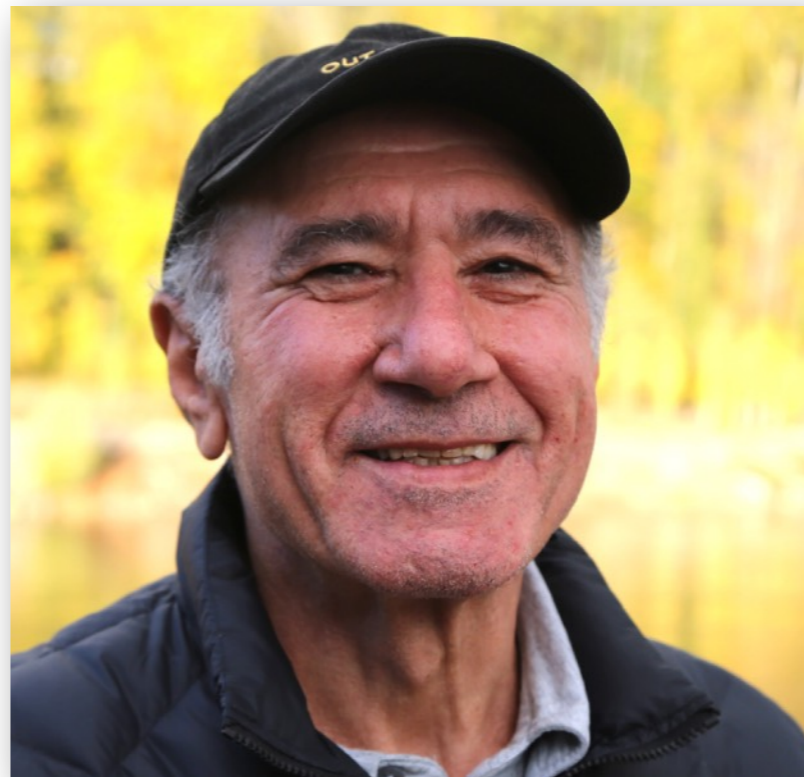
Elias Mohammed, 19 år bor tillsammans med föräldrar och 8 syskon i Ludvika. Vill bli ambulansförare. Går vårdutbildning i Smedjebacken.

Det bästa med Sverige är alla möjligheterna. Du kan läsa vad du vill, du kan bli vad du vill. Jag jobbar extra på Hemtjänsten och har det mycket bra – köper kläder, betalar för mig hemma.

”

Indikatorer på integration: *- Har du varit hemma hos en svensk?*

”*Jag har bott i Avesta sedan 1988, men när jag tänker efter har jag faktiskt aldrig varit hemma hos någon svensk.*”

Fettah Baltaci, 60 år. F.d. pizzeriaägare som idag jobbar på kommunens gatuavdelning. Bor i villa i centrala Avesta

Indikatorer på inkludering:

- Har du varit hemma hos en svensk?

”*Jag kom till Sverige i augusti 2018 och har varit hemma hos flera "riktiga" svenskar – såna som är blonda och äter potatis...*

Jacob Karimi, 50 år civilingenjör från Teheran. Bor med fru och två tonårsbarn i Fors, Avesta. Väntar på besked från Migrationsverket.

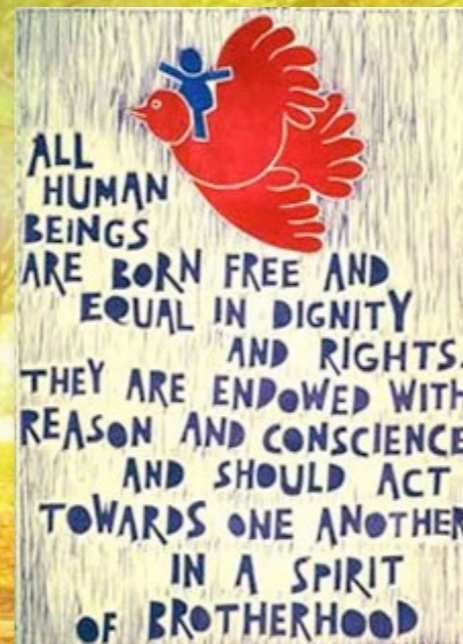
Vem ska stödja de migranter som mår dåligt?

Gholam Nazari, 29 år kom till Sverige 2008 – Dalarnas enda auktoriserade afghanska tolk.

"Jag träffar så många migranter som mår psykiskt dåligt, som är djupt deprimerade. Ofta har de svårt att sätta ord på det – i synnerhet männen. Om föräldrarna mår dåligt mår förstås deras barn också dåligt. Detta är, som jag ser det, ett av de största problemen för integrationen idag."

Vi kan alla påverka vår framtid –
var står vi 2030?

TACK!

bi.puranen@iffss.se